

Медіаграмотність, соцмережі, AI: ВИКЛИКИ НОВОГО ЦИФРОВОГО ПОКОЛІННЯ

- **Медіаграмотність:**
базовий навик XXI століття
- **Соцмережі та підлітки:**
між свободою та залежністю
- **Штучний інтелект:**
помічник чи загроза?

Хто я?

- Маю дві вищі освіти.
- Магістратр за спеціальністю журналістика, ОП «Політична журналістика» ДонНУ
- У медіа я більше 10-ти років. У мене було декілька видань, зокрема онлайн. Працювала на радіо і телебаченні зі своїми авторськими проєктами.
- Закінчила Академію письменницької майстерності та копірайтингну “РИБА”. Курс сценаристики, написання та видання книг.

Наразі у мене є свій YOUTUBE канал – ANNA HARVED.

ANNA HARVED

підпишись на мій inst

@ANNA_HARVED

@ANNA_HARVED

1 Медіаграмотність

Медіаграмотність — це здатність свідомо **сприймати інформацію, розрізняти факти й маніпуляції, критично мислити** в умовах інформаційного перенасичення.

Чому це важливо:

Ми щодня споживаємо велику кількість інформації — більшість з якої **емоційно заряджена або викривлена**.

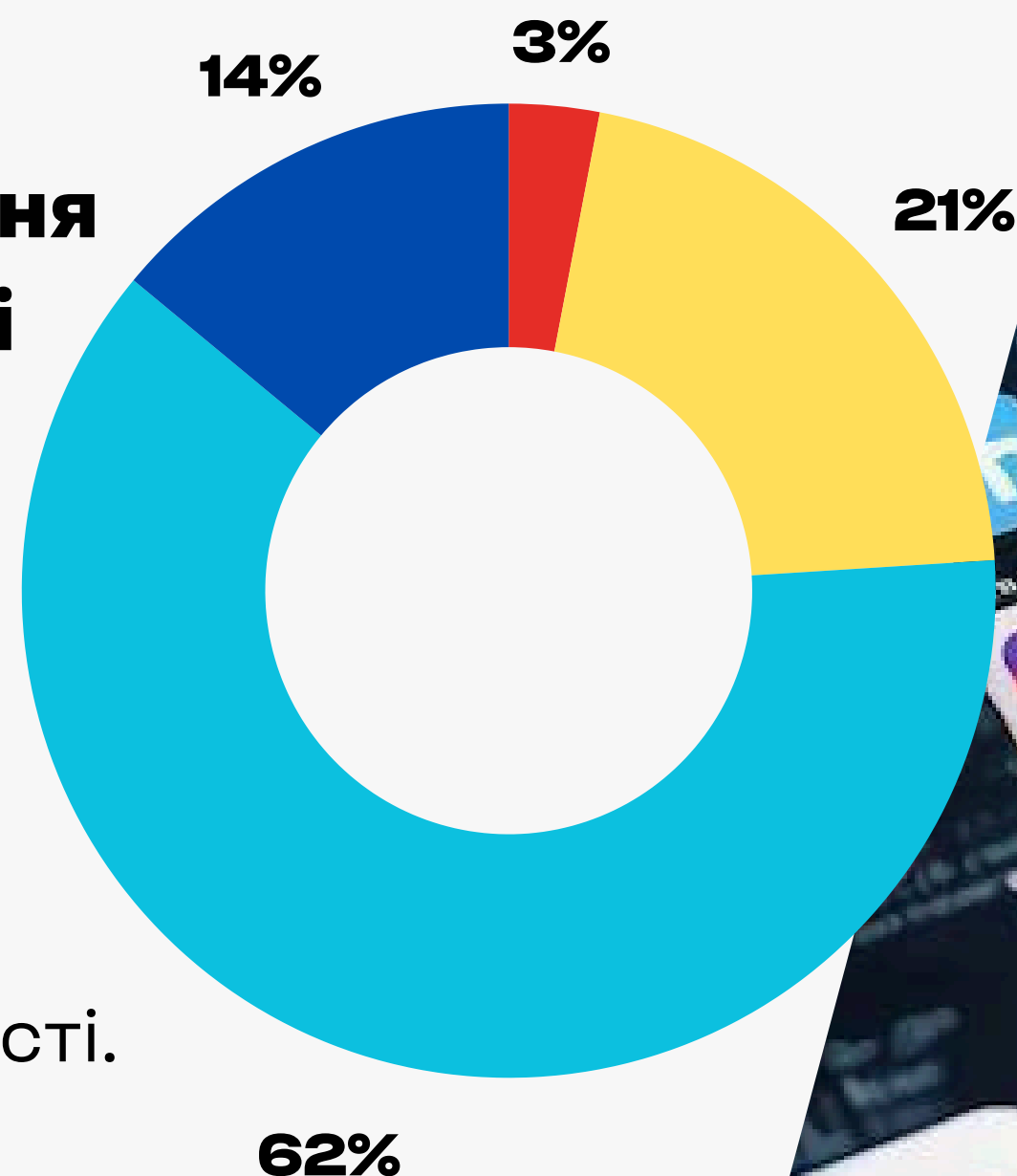
Швидкість розповсюдження фейків **у 6 разів** вища, ніж достовірної інформації.

Уміння **“читати між рядків”** — це не тільки про безпеку, а й про збереження критичного мислення.

Медіаграмотність Українців

Згідно з результатами дослідження медіаграмотність українців наразі становить:

- **3%** – низький рівень;
- **21%** має нижчу за середню медіаграмотність;
- **62%** має вищий за середні рівень медіаграмотності;
- **14%** – високий рівень медіаграмотності.

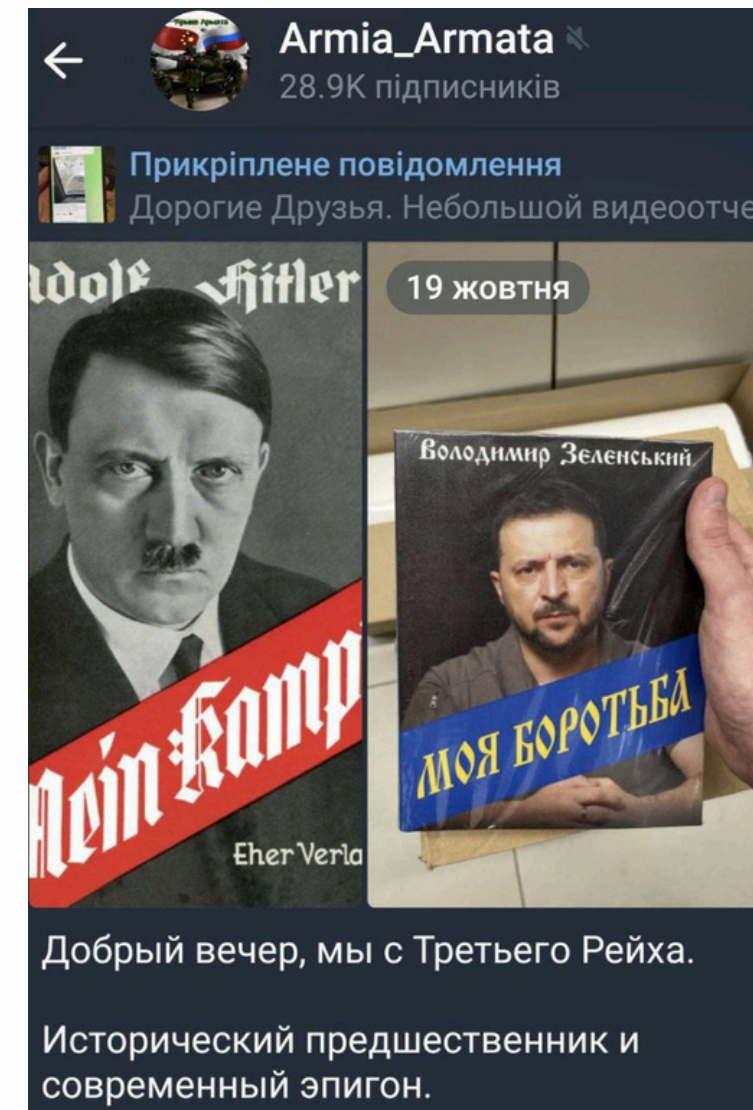

Результати згідно опитувань “ **детектор** медіа ” **2023** рік

Як працює маніпуляція: ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ

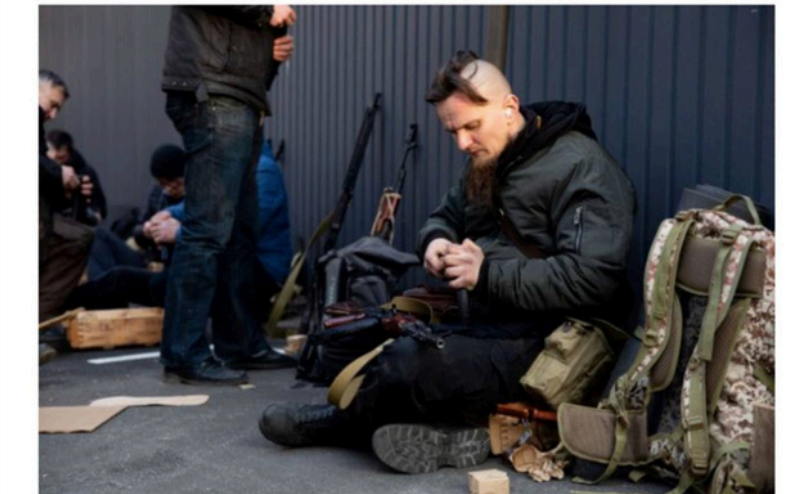
Типові прийоми, які використовують у медіа та соцмережах:

- **Клікбейт** — маніпулятивні заголовки, які викликають сильні емоції;
- **Псевдокомпетентність** — коли “експерт” не має реального досвіду або знань;
- **Емоційний тригер** — страх, гнів, обурення: емоції > логіка (**треба одразу замислитись**);
- **Напівправда** — подання лише частини інформації або вирвана з контексту цитата.

26.02.2022 19:18 Екатерина Мирная Мародёры на марше. Как украинцы грабят украинцев?

Сюжет Обострение ситуации на Донбассе

Люди, называющие себя украинцами, без контроля и документов получают автоматы Калашникова от украинских властей. Огнестрельное оружие может попасть в руки преступников, грабителей, психически больных и наркоманов, использоваться для террора среди мирного населения. Киев, Украина, 25.02.2022, 18:54. Reuters

Спартак Суббота. Що потрібно знати про розслідування щодо відомого психолога

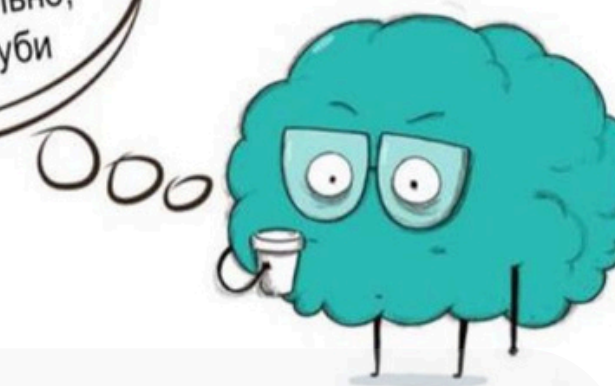
Популярний терапевт мав зв'язки з
ОПЗЖ та брехав про науковий ступінь

Богдана Смуток 10:24 12 квітня 2023

Як перевіряти інформацію: базові кроки фактчекінгу

Перевіряй інформацію
так само ретельно,
як чистиш зуби

1 Джерело: хто автор? яке медіа?

2 Офіційні джерела

3 Перехресна перевірка: є ще хоча б 2-3 незалежні джерела?

4 Зображення/відео: перевірка через Google Images, TinEye

5 Оціни емоційність: яка емоція виникає при прочитанні? якщо хочеться “швидко поділитися” — зупинись і подумай !!!

Перелік офіційних джерел інформації:

- президент України Володимир Зеленський — [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Офіс президента України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Генеральний штаб ЗСУ — [сайт](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Кабінет Міністрів України — [сайт](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Міністерство оборони України — [сайт](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- МВС України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Національна поліція України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Служба безпеки України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- ДСНС України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Державна прикордонна служба України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#);
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України — [сайт](#), [Telegram](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Сухопутні війська ЗС України — [Facebook](#);
- ВМС ЗС України — [сайт](#), [Facebook](#), [Twitter](#);
- Територіальна оборона ЗС України — [Facebook](#);

СПИСОК ПРОЗОРИХ І ВІДПОВІДАЛЬНИХ МЕДІА

Загальноукраїнські онлайн-медіа, які набрали найбільше балів за результатами оцінки дотримання професійних стандартів, та мали найнижчі показники маніпуляцій, джінси, фейків, станом на вересень 2024 року.

Суспільне	Українська правда	Радіо Свобода	Громадське
ZN,UA	Бабель	NV	Тексти
Громадське радіо	Еспресо	Слово і Діло	Український тижень
Грати			ІНСТИТУТ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Білий список, до якого ввійшли 13 медіа в другому півріччі 2024 року

Militärhistoriker Prof. Sönke Neitzel

„Das könnte unser letzter Sommer im Frieden sein“

Foto: Christian Spreitz

Hans-Jörg Vehlewald

22.03.2025 - 20:28 Uhr

Wird der kommende Sommer unser letzter im Frieden? Militärhistoriker Prof. Sönke Neitzel warnt: Schon im Herbst könnte Putin die Nato angreifen. Die Bundeswehr wäre kaum vorbereitet, sagt Neitzel. Das liege an Minister Pistorius und dem Kanzler: „Olaf

Головна / Новини

РФ МОЖЕ НАПАСТИ НА ЛИТВУ ВЖЕ ВОСЕНИ, ЦЕ МОЖЕ БУТИ ОСТАННЕ МИРНЕ ЛІТО ДЛЯ ЄВРОПИ — BILD

23 березня 2025, 15:00

Share

Німеччина до цього не готова.

Новини > Війна

рус >

Останнє мирне літо в Європі: німецький історик зробив тривожний прогноз, - BILD

ІРИНА НЕСТЕРОВА

16:14, 23.03.25 5 хв. 114004

Війна в Європі може початися вже цього року, вважає професор Найтцель / Колаж УНІАН, фото ua.depositphotos.com.

Це може бути наше останнє мирне літо...

- 1 Немає прямого джерела**
Жоден з українських сайтів не дає лінку на оригінал статті Bild. Ми не можемо перевірити контекст, точні слова, заголовок. Нас годують перефразом.
- 2 Гра на емоціях**
“Останнє мирне літо”, “напад уже восени”, “загроза Європі” — усе це емоційно насичені фрази, які впливають на наш страх. Саме це — перша ознака пропагандистської подачі.
- 3 Припущення видають за факти**
Найтцель говорить у стилі «це можливо», «є ризик» — але в українських інтерпретаціях це вже звучить як вирок. Це типове порушення журналістських стандартів — підміна оцінки на факт.
- 4 Жодної альтернативної думки**
В статті лише один експерт. Жодної іншої точки зору, жодного “збалансованого” аналізу. А саме це — основа якісної журналістики.
- 5 Не дають розуміння контексту**
Хто такий цей історик? Наскільки його думка релевантна? Які ще є джерела про ці навчання в Білорусі? Нічого.

Висновок

Тривожні новини поширюються дуже швидко, навіть якщо вони базуються на непрочитаній статті іноземною мовою.

Тому кожному з нас важливо вміти:

- перевіряти джерела,
- ставити під сумнів емоційні заголовки,
- помічати, коли новина — не інформація, а вкидання настрою.

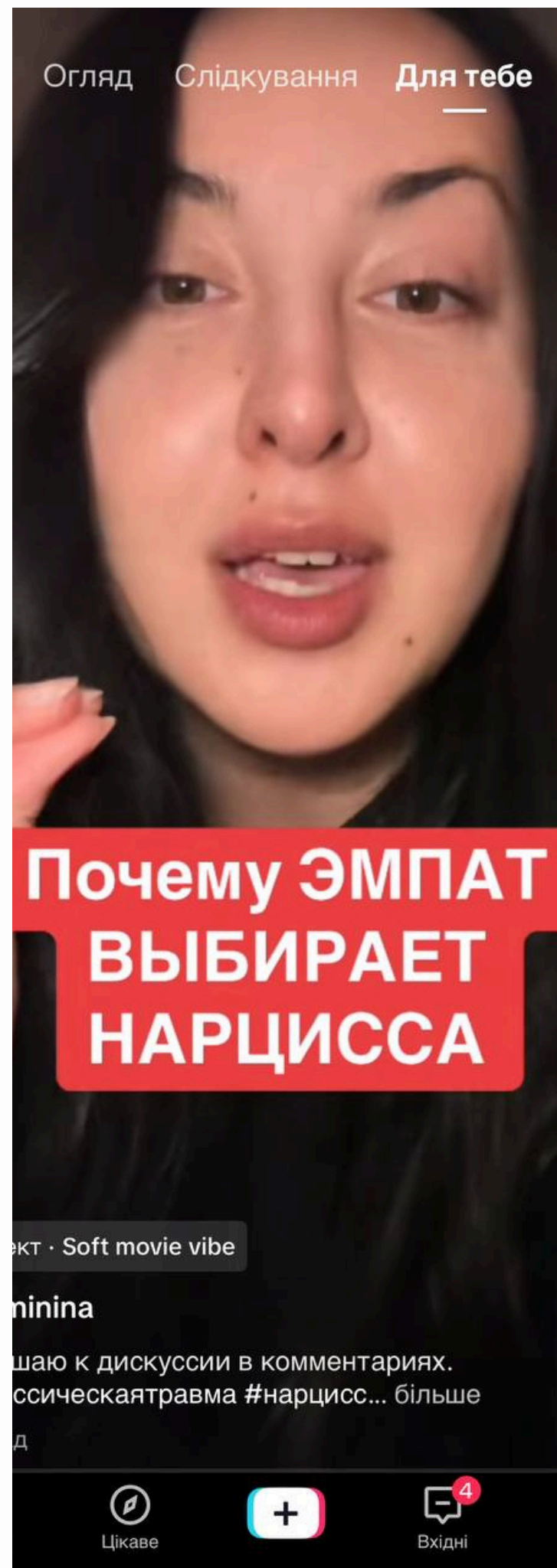
2 Соцмережі та підлітки: між свободою і залежністю

Соцмережі як середовище
формування особистості

Ви “покоління стрічки” (feed generation): ви не пам’ятаєте світу без соцмереж;

- **Instagram, TikTok, YouTube** — це не лише розваги, а й **платформи** ідентичності, порівнянь, соціальної оцінки;
- **Персональний профіль = простір самовираження;**
- **Онлайн-реальність не менш значуща, ніж офлайн:** лайки, перегляди, підписники впливають на самооцінку.

Механізми цифрової залежності

- 1 Алгоритми підлаштовані під **утримання уваги** — не **під користь**;
- 2 “**Dopamine loop**”: нескінченна стрічка, лайки = мікродоза дофаміну;
- 3 Час у стрічці “**тече непомітно**” — **втрата контролю**;
- 4 **Проблеми**: виснаження, FOMO, тривожність, прокрастинація, відчуття “не досить хорошого”;
- 5 **Непередбачуване підкріплення**. Ти не знаєш, що отримаєш - але щоразу сподіваєшся на щось цікаве. Це тримає у напрузі.

Візуальний тиск і культура порівнянь

▪ **Ідеальні картинки** = нова норма: тіло, успіх, стиль життя;

▪ **Порівняння** з “відредагованим життям” — джерело невпевненості;

Особливо вразливі:

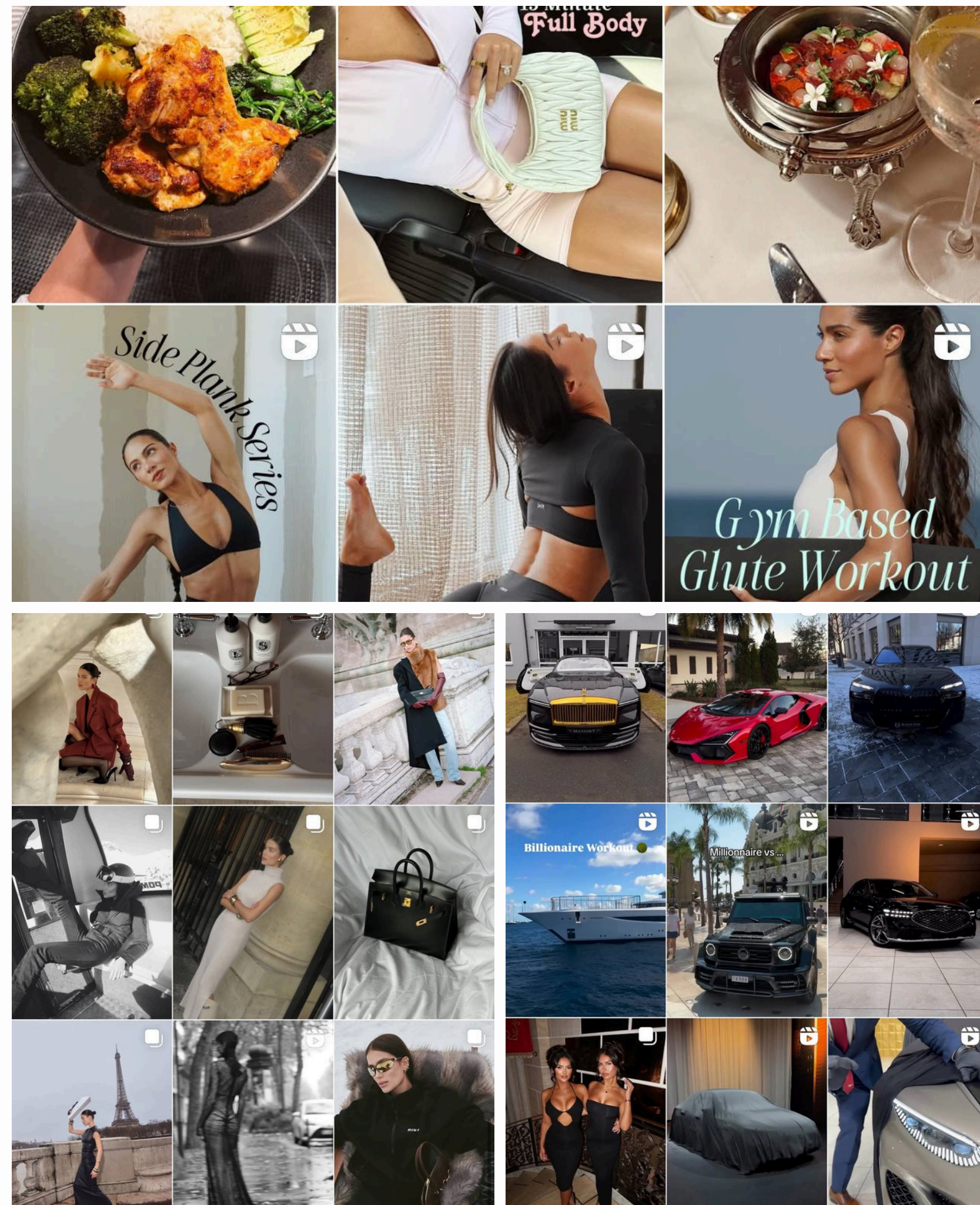

дівчата
(зовнішність, тіло);

хлопці
(успіх, статус, гроші);

Поширення ED-trends, токсичних челенджів тощо.

Вплив на психіку і когнітивні процеси

- **Зниження концентрації уваги** та критичного мислення, поверхневе сприйняття інформації
- **Формування “кліпового мислення”** — “скролить замість аналізувати”
- **Цифрове виснаження** (information fatigue)
- **Звикання до дофаміну.** Мозок починає шукати “нагороду”, якщо нічого не відбувається - зниження настрою, дратівливість

Поради:

1

Фільтруй контент, який споживаєш

2

Не вір усім і всьому

(у соцмережах багато неправди, перебільшень, фейків)

3

Пам'ятай: те, що ти бачиш — це не повна реальність (самооцінка не має залежати від лайків)

4

Встанови **межі** у використанні

5

Будь **чесним** з собою (якщо відчуваєш, що соцмережі тебе виснажують — скажи про це)

6

Звернись по підтримку: до дорослого, вчителя, психолога — це не слабкість, а зрілість

**Соцмережі — це
інструмент. А ти —
той, хто вирішує, як
ним користуватись.**

Штучний інтелект: помічник чи загроза?

Швидкість і зручність: можна знайти відповідь, ідею, приклад за секунди

Творчість: штучний інтелект — інструмент для реалізації креативних ідей

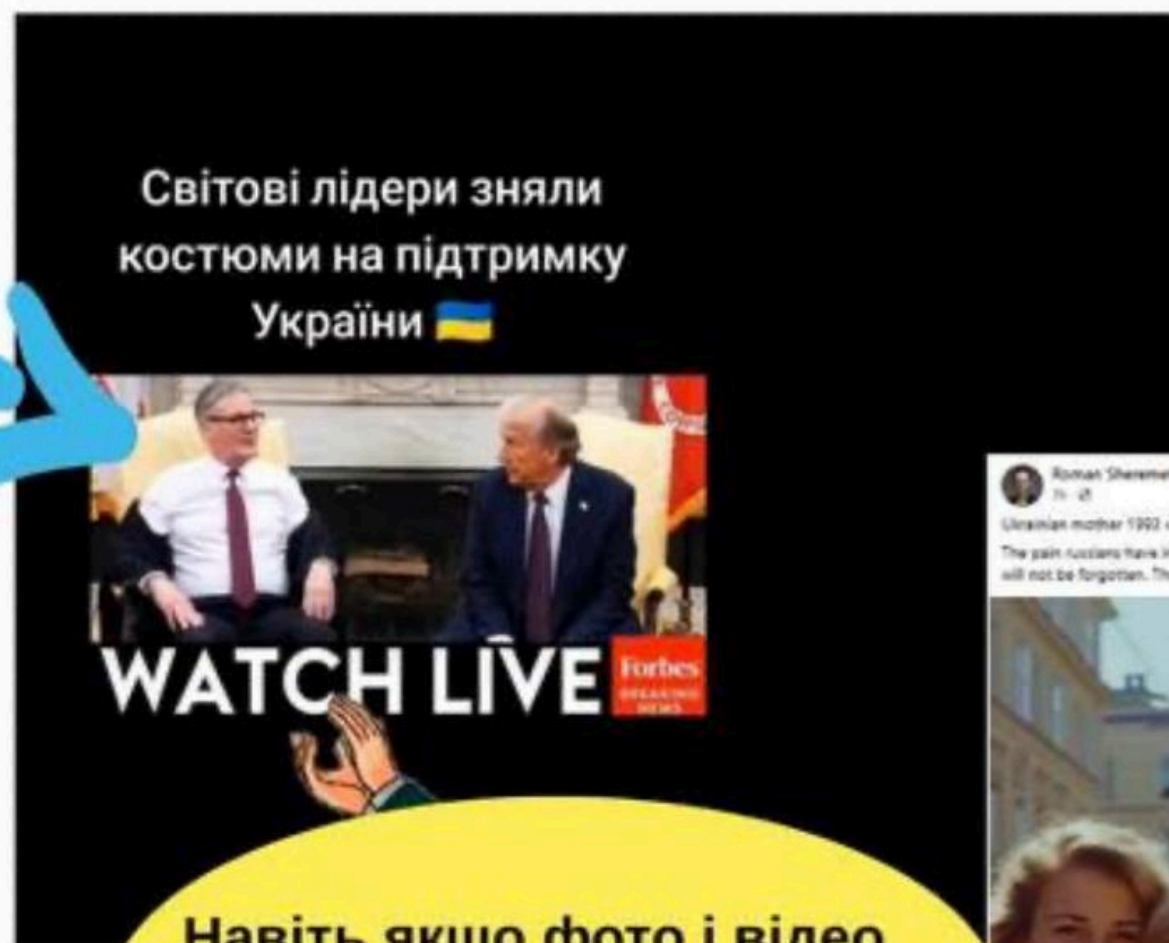

Підтримка в навчанні: пояснення складних тем, мовна допомога, генерація прикладів

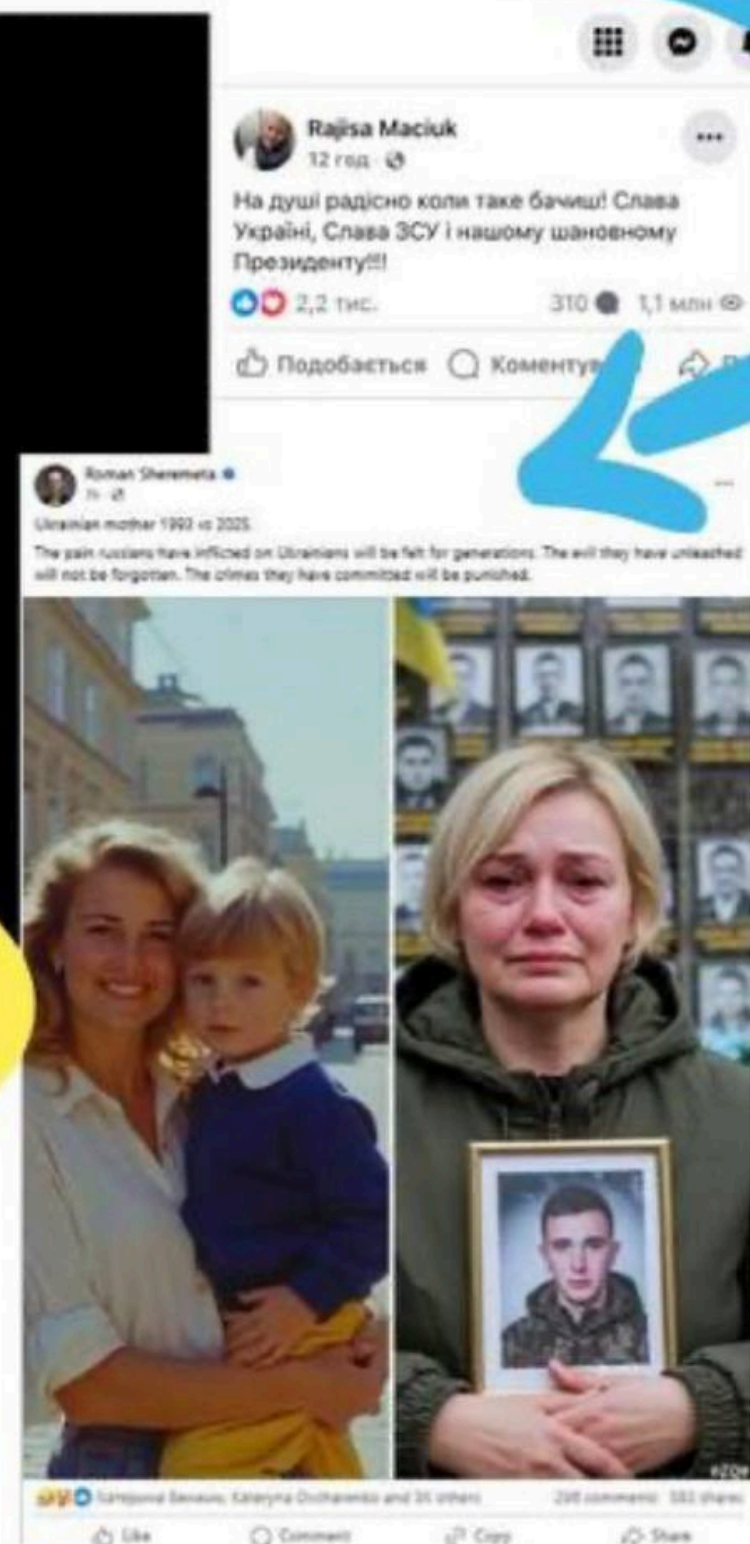

Розширення можливостей: AI відкриває доступ до технологій, які ще 5 років тому були лише в професіоналів

Ці фото і відео згенеровані штучним інтелектом

Навіть якщо фото і відео вам дуже подобаються, це не робить їх справжніми

Але є ризики: ігнорувати їх — небезпечно

Замість мислити — просто копіювати

- Часте використання AI = зниження критичного мислення
- Відвикаємо думати, аналізувати, формулювати власні ідеї

Інформаційна “сіра зона”

- AI може вигадувати “факти”, плутати джерела, писати переконливо, але неправдиво

Питання етики та приватності

- Не завжди зрозуміло, куди йде інформація, яку вводиш у чат-бот
- Втрачається розуміння авторства, джерел, правдивості

Розмиття меж реальності

- Деерфак-відео, синтетичні фото, фальшиві “докази” — легко створити, важко розпізнати

Як використовувати AI з розумом

- 1 AI — не вчитель, а інструмент.** Він не думає, не відчуває, не несе відповідальності
- 2 Критичне мислення — обов'язкове.** Завжди перевіряй інформацію, навіть якщо її “написав бот”
- 3 Не “здавай” себе в обробку.** Не вводь у чати особисті дані, приватні історії чи фото
- 4 Вчися співпрацювати з AI, а не покладатися на нього.** Став завдання грамотно, редагуй, адаптуй під себе

**Дякую
за увагу**